

oeden moed den
en meenen niet
e hartelijke sym-
van die steeds
an vrienden en
den arbeid der
bank, broeders en
stegeen gij in den
st, om den bloei
of geworden is,
er u zijn zegen
— daarvan ben ik
land braak ligt,
er op het harte
rslapt in uwen
n ons vaderland
oben, en er zijn
hebben over ge-
dat zij nog zoo
r de Heere werkt
Hem is, is de
oen splitjen. 1887

zien geven, als
verschillig tegen-
geen kind van
ich uitspreke en
at er dus geen
rijk en arm, ge-
t aanzien of ge-
eeling — ieder
ok wil dat God
in in kerk en in
schapp, want
Hem zijn alle
seld in der eeu-

a, doch die nog
ing ondervindt
Brummen. Hij
g aan bijdragen
at van Ds. Van
in ziel heeft be-
pathie en aan-
Heere Jezus
en die in deze
hoogerleer Dr.
ronden worden.
en plaatsen zijn.
engesloten leger
daten — al zijn
— richten door-

W. HOVY.

H. Groeneveld
der f 5; van
de D. f 5; van
H. f 2.50, allen
2.50; van D. P.
te Werkendam;
Kerkvoogdij der
van G. v. H. te
van D. M. f 1;
f 1; van M. f 1;
v. H. f 1; van
R. f 1, allen te
V. f 1; van J.
Mej. A. J. d. D.
Wed. N. d. R.
L. G. f 1; van
J. B. f 1;
van J. W. H. te
den heer Jb. van
door den heer
r Loc. Comité
uit Rozenburg
f 61.50; door
n J. R. f 2, te
samen f 2; door
Capelle a/d. IJ.
den te Vuurse
an den Heuvel
J. Hulsebos, te
50; aan collec-
Maassluis, dd. 8
1, samen f 161;
tium en f 50.50
heer W. Kuhlér
f 35.81; door Ds.
f 76.30; door
n f 7.80; door
nelen f 63.03
te Kootwijk
de Bijbelleer-
vor Ds. Vonk,
fortman f 54.50;
tis, de collecte
99 van iemand
n f 50, samen
r Ds. W. Ring-
den te Benschop
te Maassluis,
f 20, en van
samen f 20.31;
n. van mej. S.
o, samen f 11;
Middelburg, van
f 2, samen f 13;
uw, te 's-Hage,
e Vrienden der
van 25 Dec. jl.
lijk, te Utrecht,
a verschillende
Psalm 3—34,
50, van iemand
C. te Achter-
steden van den
n f 0; door Ds.
J. P. H. f 3;
lam (Overijssel)
ers van de Zon-
chem f 5; ge-
erk (doleerende)
5, samen f 7.50;
or den heer J.
V. f 15; van N.

Maassluis gevon-

ing ingekomen:
is gevonden bij
v. Schelven
van N. N. te
enige vrienden
igavond geze-
Schat te St.
der Waarheid
te Rijsoord,
r J. C. v. E.
verg. »Obadja»
Ph. J. Hoede-
eeg f 35.75 uit
it Bodegraven

ningmeester.

OMDRUKKERIJ,
STERDAM,

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1884 (Staatsblad no. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alies wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentiën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Insendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 9 Januari 1887. No. 472.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leidegaven en Verlagen van Verenigingen 10 Ct. per regel.

Dan des menschen verlossing.

VIJFDE ZONDAGSDEELING.

II.

Wan wat baat het een
mensch, zoo hij de gehele
wereld gewinnt, en licht schade
rijner ziel? Of, wat zal een
mensch geven tot lossing van
zijne ziel? Matth. 16: 26.

Er moet alzoo aan Gods gerechtigheid betaald worden. Betaald door den schuldegezel, of betaald door een ander.

Maakt dit nu soms op den indruk van een te uitwendige opvatting? Van die zondige opvatting, die er eertijds toe bracht, dat men opzettelijk iemand een oor alsneede of op andere wijs vernietigde, en dan naar het gerecht liep, om zeven ducaten te betalen, en nu vrij, alsof er niets geschied ware, uitging? En wilt ge nu daarom van dat betaalen in het stuk der zaligheid niets weten, omdat het op u den indruk maakt als werd deze zondige veruitwendiging van het zedelijk leven nu ook op het heilige toegepast en in de vierschaar van God Almachtig ingedragen? O, Laat ons u dan deze bezorgheid aanstonds stillen mogen door de verzekering, dat er van een betalen in geld hier gansch geen sprake is. Neen, hier is sprake van een betalen, niet in goud en zilver, maar met het dierbaar bloed, het hartebloed, van het onbevleekelijk en onstraffelijk Lam.

Onder de Fransen loopt een spreekwoord, dat zegt: *Il faut payer de sa personne*, wat beduidt: Geld geven helpt niet, gij moet betalen met uw eigen persoon. En dat nu juist is het, wat in de vierschaar des Heeren plaats grijpt. Er moet betaald; maar betaald 't zij door u, 't zij door een ander met zijn eigen persoon.

En zegt ge nu voorts: „Zoo ge dit bedoelt, welnu, laat dan dat hinderlijke woord van 'betalen' varen, en al het stuitende vervalt!“, dan zij ons de wedervraag veroorloofd, of ge dan nooit in wat Jezus van het penningske der weduwe zei, gelet hebt op dat zinrijk zeggen: „Die penning was al wat zij had, al haar leeftocht.“ Want wat bedoelt de Heiland hiermee anders dan dat haar geld haar leven was, en dat ze met het geld in de offerkist te werpen, er eigenlijk haar leven in wierp, en haar existentie in het zichtbare alsneede. En zoo is het. Geld is een ruilmiddel. Niets meer en niets anders. Te Parijs in 1870 leden de millionairs broodsgebrek, al lagen ook de kelders van de bank opgehoopt met hun schatten. Slechts als middel om uw begerste te erlangen heeft geld waardij. En omdat nu onder beschaafde volken voor „geld“ alles te verwerven is, zit in dat geld uw brood, uw genot, uw verkwikking. In dat geld zit uw leeftocht.

Er steekt dus niets onedels in, er kleeft niets minder reïns aan, zoo de Heilige Schrift aan dezen geldhandel het denkbeeld van betalen ontleent, en dit begrip van betalen nu ook overbrengt op hetgeen de mensch aan zijn God schuldig is. Betalen is een begrip, dat een kind zelfs vat; een woord dat ieder verstaat, waar men in alle standen en rangen aan gewend is. Een woord alzoo dat geen misverstand toelaat en de zaak als zaak volkomen duidelijk maakt.

Immers in betalen ligt tweemaal in, voor eerst het strikte, en ten tweede het stipte, en op beide komt het meer nog dan onder

mensen, bij den Heere onzen God aan. Betalen is nu eenmaal afdoen, de zaak afsnijden, en aan de schuld die bestond een einde maken. Zoo is u betaald heb, is het opeens en voor altoos uit met den last die op mij lag. Het gaat dus strikt en streng. Het is niet zoo half en half, maar heel doen. Het is doen of niet doen. Kloek en manlijk. Als er betaald wordt, valt voorts alle redeneeren en dreinen weg. Betalen brengt een zaak tot haar uitsluitel; doet een bestaanden band geheel losgaan; en maakt aan een verhouding, die den een in de macht van den ander leverde, op staanden voet een einde. Wie mij moet betalen is mijn gevangene, wie betaald heeft gaat vrij als het vogelke uit.

Maar ook er zit het stipte in. Betalen is afdoen tot den laatsten penning. Want zoo lang de laatste penning er nog niet is, blijft de strik nog om u. Eerst met den laatsten penning gaat de koorde los, ontbindt de knoop zich, en is de strik gesprongen. Er is bij betalen niets zwevends, niet dat onzekere, niet dat zus en toch weer zoo, niet dat zeekeke der eindeloze golvingen, maar een vast, stellig, afgeperkt en zuiver bepaald iets. Er is de stiptheid voortgaande tot in het uiterste.

En deze twee nu, dit strikte en dit stipte zijn juist zoo uitnemend geschikt, om onze schuld aan de goddelijke gerechtigheid klaar en duidelijk voor onzen geest te stellen. Om af te snijden, eens voorgoed, alle onheilgekeuvel, alsof de Heere onze God de zaak wel zoo zondig kon laten zitten, zonder ze door te zetten. En om af te snijden eveneens en onverbidlijk, alle ontzenuwend en siekeltijl gepens, alsof God de Heere toch wel iets, en wel veel en straks alles kon laten afdingen. Strikt en stipt gaat het zoo ergens, dan juist in de vierschaar des Heeren toe, en daarom is „betalen“ schier het eenige woord in alle menscheijke talen dat zuiver en nauwkeurig en helder het onafwijsbare en onkreukbare van de goddelijke gerechtigheid uitdrukt.

Wat de Heere in de gelijkenis sprak: „Er niet uit, tot dat ge den laatsten penning zult betaald hebben“, geeft dit zoo kernachtig weder. En vandaar dat de Heilige Schrift dit „betalen“ zoo gedurig overbrengt, op wat niets met geld gemeen heeft. „Gij zult elkander de schuldige goedwilligheid betalen!“, „Betaalt den Heere uwe geloften!“, „Dan zullen wij betalen de varren onzer lippen!“. Ja dat er zelfs, omgekeerd van den Heere selven gezegd wordt: „Want de Heere, de God der vergelding, zal hun zekerlijk betalen!“ (Jeremia 31: 36).

Kan nu dit betalen door u selven geschieden? Deze vraag reeds in Vraag 12 ter sprake gekomen, wordt hier nogmaals opgenomen, maar nu met een ander doel. Immers in Vraag 12 wierd het mysterie ontsloten, dat er ja genade is, maar een genade niet door eenvoudige kwijtschelding, neen maar door dien een ander betaalt in plaats van dengene, die betalen moest maar niet kan.

Deze borgstelling of rantsoenbetaling of plaatsverwissing, of hoe ge dit mysterie van zedelijke plaatsverwissing ook noemen wilt, is de grondslag van heel het heilgeheim.

Ware het, gelijk hedendaagsche wijsgeeren willen, en kon er op zedelijk terrein geen plaatsverwissing bestaan, dan ware er geen Messias en geen Middelaar en geen Redder onzer ziele denkbaar.

Om dat groote mysterie der plaatsbe-
kleeding wentelt zich nadien we eenmaal zondaren wierden dus als om een spil al onze zaligheid. Op te lossen

is dit mysterie niet. Zoonin op te lossen als eenige oorsprong in het oorspronkelijk bestek der schrijving zich voor ons menscheijke begrip verklaren laat. Hoogstens kunt ge aantoonen, dat wie dit mysterie loochent, luitten machte is, om ook allerlei andere en er mee saamhangende verschijnselen op zedelijk gebied te verklaren; en voorts duidelijk maken, dat de vrucht van dit mysterie wel verre van aan den zedelijken eisch te kort te doen, veel eer tot de hoogste ontwikkeling des zedelijken levens leidt.

Maar het mysterie zelf, waarop bij Vraag 14 moet teruggekomen, is en blijft een verborgenheid, evengoed en in gelijken zin, als het u eeuwiglijk verborgen blijft wat leven, wat liefde, wat licht zij. Gij kunt die drie genieten, maar ze nooit in hun wezen verklaren. En zoo nu ook is het met die verborgenheid der plaatsverwissing, die den een voor den ander doet betalen. Ze is er, ze kan gesmaakt, er kan uit geleefd, maar voor ontleding is ze onvatbaar.

Dit neemt echter niet weg, en hieraan moet streng de hand gehouden, dat evenals het leven en het licht, zoo ook de plaatsverwissing op zedelijk terrein niet naar de grillen van eigendunkelijkheid en wilkeur mag te grabbel geworpen, maar steeds gebonden is en blijft aan die bepalingen en verordeningen, die God, die haar mogelijkheid schiep, voor haar heeft vastgesteld.

Zedelijke plaatsverwissing hangt niet aan de lucht en is geen uitdenksel van menschen, maar is eene door God den Heere in uw zedelijk leven zelf ingeschapen mogelijkheid, maar juist daarom ligt ze dan ook vast en gebonden aan al die levensdraden waaraan God de Heere haar als met zoovele vezelen vastlegde.

En van deze bepalingen nu behandelt Vraag 15 de eerste verordening. Zoo ge wilt de eerste vaste wet, waaraan ze gebonden is. Gelijk er natuurwetten zijn, zoo zijn er ook genadedetwetten. En eene van deze genadedetwetten vindt ge nu hier.

Ge kunt ze kortweg aldus omschrijven: Het mag en kan tot deze plaatsverwissing nimmer komen, tenzij eerst de volstrekte onmogelijkheid voor den schuldenaar zij uitgemakt, om zelf te betalen.

In de burgerlijke vierschaar geldt deze bepaling niet. Stel ik ben u duizend gulden, die gij onder borgstelling mij leent, schuldig; en de dag van betaling komt; maar ik betaal niet. Welnu, dan spreekt gij eenvoudig de borgen aan, en niemand vergt, dat ge vooraf mijn faillietverklaring voor den rechter door zult zetten. Of ik dus de ongerechtigheid bega, om mijn borgen te laten opkomen, terwijl ik eigenlijk zelf nog wel kan betalen, is iets wat bij den burgerlijken rechter niet in aanmerking komt. Er moge later verhaal zijn. Dat is een andere zaak. Maar de borgbetaling, de plaatsverwissing wacht daar niet op. Die gaat door.

En evenzo ging het eertijds met gijzelaars. Was de dag verstrekt, waarop de gijzelaars uit zouden gewisseld worden, en verschenen de opperoepenen niet, dan wierden de gijzelaars eenvoudig ter dood gebracht; ook zonder dat bleek dat de ge-
roepenen niet konden komen.

Hierin nu echter steekt een schrikkelijke ongerechtigheid, die in Gods heilige vierschaar niet wordt geduld. Plaatsverwissing op zedelijk terrein mag nooit toevallig zijn of afhangen van bijkomstige omstandigheden. Ze moet zeker, ze moet gewis en door stellige noodzakelijkheid geboden zijn. Vandaar dat onze vaders er ook steeds

zoo ernstig op drongen, dat men toch geen kruis van Golgotha zou oprichten, op een bloote kans van mogelijkheid, dat misschien die plaatsverwissing wel zou aangenomen worden. De Verlosser moet van zijn verlossenen zeker zijn. Voor bepaalde personen die hij kende, moest zijn rantsoen gekocht worden. Alle onzekerheid en vaagheid en toelating van voorwaardelijke mogelijkheden moest afgesneden. Zedelijke borgstelling kan, naar Gods heilige ordinaantiën, nooit anders, dan in de plaatsverwissing voor een bepaald aantwijnbaar persoon zijn, die schuldig staat en moet betalen, maar van wien de onmogelijkheid dat hij nu of ooit betale, wiskunstig zeker bleek.

En dit nu duidt de Catechismus daardoor aan, dat hij niet vraagt: „Kon de zondaar zelf betalen?“ maar dat hij het persoonlijk maakt. Gij en ik. Wij, zooals we hier voor elkander staan, en saam belijden Gods kinderen te zijn, konden wij zelve betalen?

En nu luidt het antwoord kort en bondig, snijdend en onontwikkbaar: „In geenlei wijze.“

Dit sluit dus elke mogelijkheid van zelf betalen uit. Nu niet. Morgen niet. In der eeuwigheid niet. Nooit.

Niet door streven naar gerechtigheid. Niet door boete en berouw. Niet door zoen en goede werken. Niet door zelfkastijding en zelfplaging. Niet door aldoor goed en waar te zijn. Niet door u levend te laten verbranden. Niet door eeuwiglijk hellestraf te lijden. In geenlei wijze.

En om dit stellige en volstrekte nu voor ieders consciëntie tot eene afgesneden zaak te maken, voegt de opsteller er zoo meedoogenloos hard, maar juist daarom zoo juist en zoo gezond aan toe: „Want wij maken ook dagelijks de schuld nog meerder.“

En is dat zoo, dan is het natuurlijk uit, en hoeft er niet verder in de mogelijkheid van eigen betaling ingedrongen. Gaat er niet al, maar komt er bij; mindert de schuld niet, maar klimt ze gestadig; natuurlijk dan is het buiten hope, en is het met alle zelf afdoen uit.

En dit nu juist is aller Christenen diep-droeve zielservaring, waarmee ze dit door den Catechismus aan de Schrift ontleende antwoord, telkens bevestigd zien.

Lieden in de wereld weten daar niet van. Aangekleede vromen bekennen zich daar niet om. De heirschare der werkeeligen zal u dit nooit toestemmen. Maar die personen, die kennis aan zich zelf kregen, en nu bij het licht van Gods aanschijn wandelen, die zien, helaas, bij dat klare licht elken dag duidelijker, dat het wel waarlijk zoo is.

Bedenk toch wel, meer dan hetgeen waar toe een onzondig mensch in staat zou zijn, kon zelfs die onzondige mensch niet doen. Stel dus eens, er ware een Nathanael (niet de geschiedkundige, maar een denkbeeldige), die ja, tot aan zijn twaalfde jaar wel eens gezondigd had, maar na dien tijd geheel onzondig bestond. Natuurlijk dan zou (ware dit mogelijk) deze denkbeeldige Nathanael van zijn twaalfde jaar al God liefhebben met heel zijn hart, heel zijn verstand en al zijn krachten en zijn naaste als zijn leven, en heel zijn aanzien en persoon zou ganschelijk God gewijd zijn.

Maar indien dit nu zoo ware, kon hij daarmee dan nog ooit iets of ook maar het allergeringste oververdienen? Kwam dit alles dan niet toch ook zoo geheel en al zijn God toe? Mag hij ooit één zaadje onontwikkeld laten, waarvan God de levende

kiem in hem ingeplant heeft? Is al wat in zijn zedelijken akker geborgen ligt, dan niet het heilig zaadkoren zijns Heeren? En kan ooit één eenige Nathanael, al ware hij tienwerf onzondig, één eenig zedelijk kiempje scheppen, waaruit iets heiligs zou voortkomen, dat niet voortkwam uit de gave zijns Gods?

Al beging een mensch dan ook slechts éénmaal één enkele zonde, en al ware het denkbaar (des neen), dat daarna gansch zijn bestaan en aanzien onzondig en volkomen heilig ware, dan nog zou die éne zonde, dit éne tekort nooit en in der eeuwigheid niet in te halen zijn.

Nooit kunt ge voor uw God iets doen, of ge moest het toch doen. Wat Hij niet gebiedt wil Hij ook niet. Uw God eens verrassen met een extra plichtsvervulling of iets buiten en boven uw plicht, is een gansch ondenkbare gedachte. En van overdoen wat eens zondig verdaan wierd, komt dus nooit iets.

Maar, en dit nu beslist alles, zelfs die gunstiger onderstelling gaat nimmer door en kan niet doorgaan. Zulk een onzondige Nathanael bestond nooit en zal er nooit bestaan.

Want wel verre van, na boete en berouw, nu van stap tot stap op al onzen levensweg met een volkomen hart en ganschelijk rein voor onzen God te wandelen, is er zelfs bij den allerheiligste van Gods kinderen, nooit een enkele stap, die niet, hoe ongemerkt ook, toch het stof weer op zijn voet stuift, en hem toch weer bezoedelt.

Zelfs een kind van God heeft nooit een enig goed werk. En als er goede werken bij Gods kind komen, dan is dat niet hij die er zijn God mee afbetaalt, maar zijn God die er hem in nieuwe schuld van dankbaarheid mee zet.

O, Onze belijdenis heeft het zoo wonder-schoon uitgesproken. „Wij zijn in God gehouden voor onze goede werken, en niet Hij in ons!“ Wat zeggen wil: Als we dan al enig goed werk doen, dan krijgt God dat niet van ons, maar kregen wij wij dat van God, zoodat de prijs er voor niet door God aan ons verschuldigd is, maar veel eer door ons aan den Heere.

KUYPER.

„Uwen kinderen te kennen geven.“

Wanneer uwe kinderen morgen hunnen vaderen vragen zullen, zeggende: „Wat zijn dees personen? Zoo nu, gij het uwen kinderen te kennen geeft.“
Jozua 4: 21.

De Kerk komt uit de Doopvont. De Kerk is als een stroom die altoos voortvliet. Geen dag en geen nacht gaat voorbij of de Kerk wordt door sterven armer. Maar ook geen morgen gaat de zon op aan den trans, of de Kerk is weer rijker geworden door doorgestane moederwezen.

Ge kunt dus nooit van eenige groep personen zeggen: „Dat is de Kerk.“ Want het vliet en vloeit, het loopt en gaat altoos door. En daarom zou de Kerk niets zijn zoo ze enkel geloovigen had, en heeft ze slechts daardoor bestond, dat de „geloovigen“, in heur kring, evenals een bloem of boomvrucht „hun zaad“ in zich dragen.

En daarom gaat de heilige Doop met de Kerk op al haar paden mee. Telkens spruiten er nieuwe loten uit den stam der Kerk uit, en gestadig ziet ge over die nieuwgeborenen de wolkkolom zich uitbreiden, en uit die wolke des

welke de praeses daar voorleest en handelt over »zeker appointment van de Ed. Mog. Heeren Raden van Staten«, waarbij zij hunne resolutie bekend maken: »dat alvorens eenig predikant of proponent onder Generaliteit beroepen zou mogen worden, bevestigd of gehabilleerd, aan H. E. M. daarvan kennisse gegeven moet worden met bijvoeging van getuigenis van hun leven en leer.« Wel wordt dit besluit der Overheid door de broeders eene krenking van het recht der Classis geacht. Maar voorloepig kan men luertegen niets doen dan eene commissie benoemen, die den Raad van State tot andere gedachten moest trachten te brengen.

Hiermee is deze zaak afgelopen. Daar wordt aan de deur geklopt. Afgevaardigden van de kerk van Gapinge verzoeken binnengelaten te worden en een beroep naar hunne gemeente, in de vreeze des Heeren uitgebracht, in te brengen. Daar het bekend is, dat de tegenwoordige leeraar van Gapinge, Ds. Jonas Hollebeek, binnenkort naar Overschie vertrekt, wordt de commissie toegelaten. Ds. Hollebeek is haar toek en deelt mede, dat de beroeping gevallen is op Ds. Philippus Stroobant, dienaar des H. Evangeliums op den Hoek.

»Heeft iemand iets tegen de approbatie van dit beroep?« vraagt de voorzitter, Ds. Aegidius van Richegens, nadat hij onderzocht heeft of de beroeping zelve naar kerkenorde geschied is. Ds. Joh. Philomenus vraagt het woord en deelt mede, dat hij geruchten omtrent Ds. Stroobant heeft gehoord, die hem van ketterij, van Hattemisme zelfs,

beschuldigen. Ds. Van Deinsse herinnert hierop: »Ik heb indertijd een gerpek gehoord tusschen Ds. Stroobant, Ds. Biscop en Juffrouw Romen, waarin de eerste zulke dingen zeide, die ik niet raadzaam oordeel in deze vergadering over te zeggen. Te minder omdat ik later op mijne informatie vernomen heb, dat hij in zijn predicationen, geboden, catechisatie en omgang niet Hattemistisch is.«

»Ik voor mij,« sprak nu Ds. Hoornbeek, »verzekert u, broeders, dat onze ambtgenoot Stroobant zoo zuiver is als een onzer.«

Deze woorden roepen op veler lippen een glimlach te voorschijn. Daaraan voegt Ds. Biscop een bekentenis toe: »Nu, Ds. Stroobant is niet zoo zuiver als Ds. Hoornbeek wel meent. Van Hattemisme of Antinomianisme is hij niet geheel vrij te pleiten.« »Als men ten minste op suspiciën mag afgaan,« sprak Ds. Van Leeuwen van Sluis, »dan moet ik erkennen, dat mij bericht is, dat Ds. Stroobant Verschoors gevoelens goed noemt. Ik wil dat echter niet gelooven, omdat men tegenwoordig iemand al licht iets nageeft.«

»Broeders, broeders,« zoo klinkt nu opeens het vermaan-

gedaan zou zijn. Integendeel heb ik hem wel eens met groote verfoeling en verontwaardiging die tegen zien gaan met het oogmerk, om de vonken van die gevoelens in zeker persoon overgeleveren, uit te blussen.«

Genoeg beschuldigingen, die de Classis voorzichtig, ja meer dan voorzichtig moeten maken. Zij schorst de approbatie tot over 14 dagen op en benoemt de predikanten Nic. Schover en Joh. Thilenius in eene commissie, aan wie opgedragen wordt »nader inquest te doen, de Classis te informeren en punten van beschuldiging te stellen.«

De keuze der deputatie is goed. Ds. Thilenius is een man, vergrijd in den dienst des Heeren. Bijna vijf en twintig jaren is hij te Middelburg bedienaar des Woords geweest; van menige moeilijke commissie heeft hij zich met zorg gekwet. De benoeming van zijn ambtgenoot Nicolaas Schover, professor van de Illustre School van Middelburg, mag Stroobant evenzeer een waarborg zijn, dat de beschuldiging tegen hem ingebracht, nauwkeurig en met kennis van zaken zal onderzocht waren. Hoeveel waarde de Classis aan zijne adviezen hecht, blijkt uit deze twee feiten, dat hij in 1894 naar Leiden beroepen, maar niet aan Leiden afgestaan werd, omdat de Classis hem niet missen kon, en uit de opdracht, hem en Hulsus gegeven, om een geschrift tegen het Antinomianisme op te stellen.

DE GAAY FORTMAN.

Iets over het Antinomianisme in de 17e eeuw.

XIV.

IN DE CLASSICALE VERGADERING.

In het begin van ons verhaal brachten wij onze lezers en lezeressen in de consistoriekamer der choorkerk van Middelburg, nu moeten wij ze weer daarheen leiden. Het is den 6den October 1689. De kerken der Classis zijn bijeen, maar niet in zoo grooten getale als op een zomervergadering. Van de Overwatersche kerken (zooda de kerken van Staats-Vlaanderen toen genoemd werden) is er niet een vertegenwoordigd. Dit gebeurt vaak in den winter, tengevolge van het moeilijke, ja het gevaarlijke der overvaart. Iedereen weet het. Daarom worden gewichtige zaken, vooral die, waarbij de belangen der kerken van Vlaanderen betrokken zijn, niet behandeld, tenzij deze gewaarschuwd zijn en in staat om te komen. Hiertoe behoort op dit oogenblik nog niet de missive van de Edele Heeren van het vrije,

heils de druppelen neervallen, om dien stroom der genade met den stroom des levens gelijken tred te laten houden.

Zoo was eens ook Israël onder de wolk doorgegaan. Onder de wolk en door de zee. Dat het water opspeette van ter zijde en druppelde van boven af, en heel Israël gedoopt door de Rode Zee ging en aan den oever der behoudenis gedoopt uitkwam.

Dat doorgaan van Israël was een gaan in het geloof, want ze liepen op de zee aan, niet anders voor zich ziende dan reddeloos verdinken.

Dat doorgaan van Israël was een openbaring van Gods almachtigheid; want zijn hand hield de wateren als een muur aan de zijde op.

En ook dat doorgaan van Israël was een gaan in Godes heide; want de vuurkolom en de wolkkolom waren tusschen Israël en den vijand hunner ziele. En toen verschrikte God den Farao en zijn snoevende generaals met bliksem op bliksem; maar Israël doopte Hij met de belofte des heils.

Van dien door God zelf bedienenden Doop is de doop, dien onze kinderen ontvangen, slechts de nabootsing.

En daarom, als er weer "zaad der geloovigen" gedoopt wordt, dan herdenkt de kerke Gods dat wonderde doen bij de Scheffze, en bidt: "Almachtige God en Vader, Gij die den verstokten Farao in de Rode Zee verdrinken, maar uw volk Israels droogvoet daer het doorgeleid!" En dan licht de ongelooftige om dat zeggen.

Maar wie gelooft, licht er van heilige vreugde bij.

Ook onze kinderen uit het Diensthuis van Egypteland uit en gaande naar het Kanaän onzes Heeren!

Maar zulk een sacrament staat niet alleen. Er hoort een woord bij. Of liever nog het Woord brengt den eisch met zich, dat het Sacrament er aan toekomt.

Zoo was er ook in het Diensthuis, in Egypteland, een woord Gods gevallen. Een woord tot Farao en een woord tot het verdrukte volk bij de tichelovens. En dat woord van genade was bij Pi-Hachiroth herhaald.

En evenzo gaat er ook bij ons aan den Doop een woord vooraf. Een woord van belofte van den Drietenige. Hoe God de Vader ons en onze kinderen betuigt, en God de Zoon ons en ons kruost bekrachtigt, en God de Heilige Geest ons en onze kinderen bezeugt die onuitputtelijke Fontein van alle goed, die er in de ontfermingen Gods voor zijn volk ontspringt.

En dan komt het tekenen.

Die heilige, heerlijke Doop. Zoo zinnig en zoo plechtig. In zoo aangrijpende eenvoud.

Maar evenals het Sacrament, gaat dan ook het Woord door.

Uit de Doopvont komt de Kerk, maar ook met die Kerk loopt op al haar paden het Woord mee.

En dit nu, dat meelopen van het Woord met de Kerk, als een levende ader die met den stroom des levens meeltrekt, dit is het onderwijzen der kinderen, opdat de glans van Godes genade even rijk over hen als over de ouders lichte zou.

"Uw kinderen in de voorzeide leer onderwijzen," is dus de taal der Kerk doen verstaan, doordien ze hun Catechismus leeren, en door dien Catechismus de eenheid in het Woord leeren grijpen.

Maar het is meer nog dan dit. Want als ze nu de taal verstaan, moeten ze ook van dien stroom des levens zelf horen. Ze moeten overnemen het getuigenis, dat de vaders van hun vaders overnemen, om straks evenzo datzelfde getuigenis weer over te geven aan hun nakroost.

Dat getuigenis is als de arke Gods in de woestijn, het is als de borstlap van den hoogepriester, en als de tafel die het toonbrood droeg. Want zoals die ark en die borstlap en die tafel niet het eigendom van dat ene geslacht waren, maar hoorden aan Israël en daarom overgingen van geslacht op geslacht, zoo ook is dat getuigenis een schat die aan Godes kerke in altoos doorgaanden zin toekomt, en die overgaat van wie was op wie is, en van wie is op wie zal.

Uw kinderen onderwijzen is daarom nog iets anders dan uw plicht nakomen, en voor het zieleheil van uw kroost zorgen.

Dat onderwijzen der kinderen, is het Woord Gods, als het biezenkistje op den stroom van het leven der Kerk mee laten afdriften; is toezien, dat het Woord niet uit de Kerk wegrake; dat de Kerk niet stomp en daardoor machteloos worde; het is het kapitaal der Kerk actief houden; het is zorg dragen, dat de heugenis van de almachtigheid en de goedertierenheid des Heeren, ingedrukt en ingeprent blijve in de Kerk die blijft, ook als wij niet meer zijn zullen.

En daarom onze kinderen onderwijzen, dat is het ambt der geloovigen vervullen, dat is zorgen voor onze lievelingen, maar ook zorgen voor de eere onzes Godes.

"Gij zult het wien kinderen te kennen geven!" sprak de Heere eens door Jozua, het uw kinderen te kennen geven, als ze vragen zullen wat deze steenen zijn.

Kinderen zijn vraagzaam van aard. Als ze iets vreemds of als ze een teeken zien, vragen ze u honderd uit. En als er ook in ons land meer gedenksteenen van de hoogte daden des Heeren stonden, die vragende kindermund zou ook u geen rust laten.

Maar, helaas, onder ons zien de kinderen wel gedenksteenen voor wat menschen waren of menschen deden, maar de Eten Haeers zijn weinigen.

Daarom kunt ge thans op hun vragen niet meer wachten.

Van uzelven moet het aanzeggen thans uitgaan.

Maar dit onderwijst het woord van Jozua u dan toech, dat ge uw kinderen niet maar een les van buiten zult laten leeren, maar dat ge uw kinderen op God zult wijzen, en op zijn machtige daden.

Dat als gij uw kinderen onderwijst, de wolkkolom over u en uw kruost moet zijn.

En ook, dat ge uw kinderen te onderwijzen hebt, niet alsof ze er nog buiten stonden, maar als er in begrepen.

Vergeet het nooit: Ze zijn gedoopt.

KUYPER.

Amsterdam, 7 Januari.

Bij den overgang van 1886 in 1887 gleed ons een hange last van de loome, moede schouders.

We dragen thans het juk niet meer.

We zijn nu vrij.

Vergelijkten we dan ook de stemming van

ons gemoed bij den aanvang van het vorig jaar met die van nu, dan is er een gewaand des lots voor een "benauwde geest" gekomen en vreugdevolle voor treurigheid.

De kluisers liggen nu voor onze voeten, maar omknellen ons de enkelen niet meer. De deur van het gevangenhuis ging open, en we staan weer op straat, met Godes vrijen hemel boven ons, en zijn vriendelijk licht spelend in ons zoekend oog.

De harde daad van wie ons vervolgden is voor ons een oorzaak van verlossing geworden.

Met den psalmist in het 107de lied zingt thans Godes volk elkaar zoo van harte in zijn beurtzangen toe:

"Hij voerde hen uit de duisternissen en de schaduw des doods en Hij brak hunne banden."

"Laat hen voor den Heere zijne goedertierenheid loven en zijne wonderwerken voor de kinderen der menschen."

"Want Hij heeft de koperen deuren gebroken, en de ijzeren grendels in stukken gehouwen."

"Dies zijn wij verblijd!"

En hiermee is dan ook de bitterheid uit ons hart weggenomen, die niet af kon laten te prikkelen, zoolang het een worstelen met man tegen man was.

In het slaggewoel gloort vanzelf de hartstocht op, en in den kruitdamp is altoos getuigd hoe zelfs de lauwste naturen ten leste streken met verbeterheid en woede.

De valsehe vermenging dwong u, telkens en bij een ieder er op te wijzen, waarin hij misging en het volk tegen de misleiding der halfblinden te waarschuwen.

Vandaar dat men zijn tegenstander niet sparen kon.

Toen de Heraut optrad, was Irenisch en Gereformeerd nog één van klank en zin. Een meer of minder. En onder den éénen naam van Orthodox vloeiden nog alle wateren ineen.

Wel wisten de kenners beter.

Maar de groote menigte beschouwde de Irenischen nog als even goed orthodox als de Gereformeerden.

De gave des onderscheids ontbrak.

En toen heeft het jaren arbeids gekost, en is er zeer kras moeten gesproken worden, en kon er niemand gespaard, zou aan die kleurenblindheid van dit kerkelijk Daltonisme een einde komen.

De kenmerken van de ééne en van de andere groep moesten opgezocht. En de geschriften der Irenischen het vaal-verkleurende aangewezen. In hun uitnemendste leidlieden het zwakke der persoonlijke positie aangetoond. Duidelijk gemaakt hoe er voor de meerderheid der Irenischen allerlei communicatie met de Groningers en Modernen was, maar hoe naar den Gereformeerden kant alle deur op slot en grendel zat.

Die arbeid was een bitter zure arbeid; vaak tegen het hart ingaande. Zien arbeid die ons persoonlijke veel vriendelijke relatien gekost heeft, en die ons te staan is gekomen op veel bittere vergelding.

Zeer terecht heeft men in Irenische kringen begrepen, dat de Heraut er onbewimpeld naar streefde, om de oogen der gemeente te doen opengaan, voor den afstand die er bestond tusschen hetgeen de gemeente van hen dacht en hetgeen ze werkelijk waren.

En dat die toelg gelukt is, heeft in hooge mate de verholgenheid gaande gemaakt.

Vooraf schrijver dezes werd van die ure al de Irenische zondebok.

Hij kon geen goed meer doen.

Er kon geen edeler bedoelen meer bij hem ondersteld worden.

Zoo zwart was geen schaduw, of ze scheen voor zijn naam en persoon nog te licht gekleurd.

En toch mochten we niet anders.

Ook ons was geleerd: "Wie vader of moeder liefheeft boven mij, is mijns niet waardig!"; en hoe we dus ook onze Irenische broeders liefhadden, we mochten niet, om hen te sparen, aanzien, dat door hun halfslachtigheden en zwevendheden en glibberigheden de zake Gods, eer ze het zelve wisten en tegen hun bedoelen in, verraden werd.

Er moest gesproken.

De dingen moesten bij hun naam genoemd.

Wat nu uitkwam, toen De la Saussayes zoon op de vergadering van Moderne theologen verscheen, Gunning met Knappert te Amsterdam in forma Bedienaren des Woords ging vormen, Buytendijck een lauwerkrans om de slapen van Hofstede de Groot wond, en Moquette met Koch den trouwen Van Son en de zijnen ging afzetten, was, toen niemand zulks nog voor mogelijk zou gehouden hebben, voorzien.

Daarom mochten we niet zwijgen.

Op Sions muren gaat het om trouw. Maar thans is dan, God zij lof, ook aan die pijnlijke kunstbewerking een eind gekomen. Het masker viel thans, en ieder ziet nu, wat de Irenischen eigenlijk in het schild voerden.

De Heraut kan thans stille zijn.

De zaak werd thans openbaar.

En nu de Irenischen zich niet meer aan ons opdringen, maar eer ons van zich afstooten, en voor aller oog naast de Groningers en Modernen en tegenover onsplaats namen, nu vervalt hiermee ook alle oorzaak tot verdere bitterheid.

Ieder strijdt van nu aan onder eigen banier.

Dat men het niet eens is, behoeft niet meer gezegd.

Van dit oogenblik af blijft dan ook slechts ééne gedachte ten opzichte der Irenischen ons bezien, en die is, om ook hun de verlossing toe te bidden, die ze ons door hun harde daad bereid hebben.

Hun toe te bidden, dat er verzoening voor hen zij over de zonde die ze tegen de broederen en in hen tegen hun lieven Heiland begingen.

En hun toe te bidden niet inder, dat ze in de worsteling die ze nu voortaan alleen met de Modernen en Groningers zullen moeten voeren, blijf mogen geven van zulk een beginselvastheid en dapperheid, dat ze over beiden triomfeeren.

Laat door hun halve kracht noch schove bij schove voor hooger levensdoel gewonnen worden, ge zult het zien, dan wordt uit deze schoven van lieverlee vanzelf een nieuwe oogst voor de Gereformeerde schure voorbereid.

De hoogere standen herwinnen ze toch niet meer.

En de lagere standen worden vanzelf weer Calvinistisch.

En zoo wenschen we hun bij den ingang van dit jaar geen tegenspoed, maar eer een gelukken op hun arbeid toe.

Slechts één ding zij wel tusschen ons afgesproken: Op onze hulpe rekenen kunnen ze niet meer.

Noch in de Classia.

Noch in den Kerkeraad.

Noch in de Kiescolleges.

Irenischen en Gereformeerden gaan thans elk hun eigen pad.

En de Heraut, die hiermee van den principiële strijd overtreedt op praktisch terrein, zal zich daarom voortaan noemen: De Heraut der Gereformeerde Kerken in Nederland.

Nog nimmer hielden we onze lezers bezig met het op en neer gaan van ons abonnentencijfer. Nu men echter in meer dan een kring en blad het voorstelt, als of de Heraut door het terugtrekken der Irenischen schade had geleden, mag deze onjuiste voorstelling niet onweersproken blijven.

Zij het ons daarom geoorloofd mede te deelen, dat de Heraut van 5 Januari 1886 tot 5 Januari 1887 een getal van 702 abonneenten verloor; doch dat hier tegenover stond in hetzelfde tijdvak een nauwst van abonneenten tot een getal van 1673. Zoodat we in dit ééne jaar schier duizend abonneenten vooruitgingen.

Uit Rotterdam kwam gisteren goede tijding. Ook zijn Kerkeraad wierp moedig en in stille hope op de hulpe des Heeren het juk der Synodale Hierarchie af.

Dit verblijdt ons hartelijk.

Dit zal aan de beweging voor het Congres nieuwe veerkracht leenen.

Men zal, na dezen kloeken stap vooral, voelen, dat er achter de losmaking van Voorthuizen een beginsel stak, en dat dit kostelijk beginsel voortwerkt, om Kerk na Kerk te verlossen.

Zij ook aan onze broederen in Rotterdam volharding na zulk een doortastendheid toegebeden.

Het Gereformerd Kerkelijk Congres bedoelt niet meer een debat over de vraag, of het juk der Synodale Hierarchie moet afgeworpen.

Die vraag ligt thans achter ons. En al wat desangående nog behandeld staat te worden, is, dat men in eenige resolutien, door referaten gesteund, de gronden uiteen zal zetten, waaruit allengs onze nu vaststaande overtuiging gerijpt is.

Neen doel van dit Congres is niet meer om te debatteren, maar om te handelen.

Zoo echter dat niet beoogd wordt een actie die in ééne maand moet afloopen, maar integendeel eene handeling, die op zijn allerminst drie, ja, tien jaren behoeven zal, om ook maar eenigermate door te gaan tot aan den buitensten omtrek.

We zenden aan onze Hervormde kerken geen afscheid, om ons nu voortaan alleen met onze eigen zaken bezig te houden; maar blijven zelve in de Hervormde kerken, met al den drang en den brandenden ijver eener jaloersche liefde, doen wat we kunnen, om de Hierarchie geheel van ons kerkelijk ert te verwijderen.

Bij menschen schijnt dit onmogelijk, maar door het geloof zijn alle dingen mogelijk bij God.

We blijven volharden, en zullen niet af laten, wat aan ons ligt, eer de vrijheid aan alle oorden dant.

Dit kan niet anders.

Wie, zelf uit de gevangenis geleid, doet als de schenker aan Farao's hof en te te midden van zijn weelde Jozel vergeet, heeft geen hart.

Zoo mogen dan ook wij niet doen.

Wij weten, dat er nog duizenden en duizenden broeders in die helen en ketenen benepen en gebonden zitten, en op gevaar van nieuwe moeite af, zullen we ook hen verlossen.

Daarom zullen we bij dagen en bij nachten het vrijheidslied voor de trallen van hun kerker gaan zingen, of de toon er van door die trallen tot hun hol, en in dat hol tot hun oor en hart mocht doordringen.

We zullen rammeien aan de poorte van hun kerker, dat de cipier rust bij dag noch bij nacht hebbe, en misschien ten leste, als de onrechtvaardige rentmeester, hen ontsla.

En ook, we hopen met Godes hulpe te toonen, dat men vrij kan zijn, en vrij gemaakt niet behoef om te komen.

Te toonen, dat men in onze 19de eeuw zeer goed en geestelijk leven kan van hetzelfde geestelijk brood, dat eens onze vaders voedde, zonder dat de schimmel der repressiatie uitslaet.

Ja, we hopen met Godes hulpe, dese wrake op onze tegenstanders te nemen, dat ze ziende onzen stillen wandel, eens zelve zullen moeten erkennen, dat ze, met ons uit te werpen, niet ons, maar hun eigen genootschap hebben geschaad.

Hieruit volgt dat de actie van het Congres een tweeledige zal moeten wezen.

Vooreerst een actie, om hen die nog nederzitten bij de vleeschpotten van Egypte wakker te roepen, door een agitatie, waar hooger plichtbesef uit spreekt.

En ten andere eene actie, om reeds nu vrij te maken, wat vrij in Christus zijn wil en er de offers voor overheeft, en dit vrijgemaakte tegelijk in zulk een kader te ordenen, dat het de aloude, heel het land omvattende kerk onzer vaders blijve.

Op dit oogenblik moet onze slag niet verder reiken dan onze arm lang is, en moet dus alleen worden aangedrongen op een onverwijld alwerping van het juk door die Kerkeraden, waarin de voorstanders van Jezus' Koningschap in zijn kerk hiertoe de macht hebben. En voorts tot een doleerend optreden in zulk soort kerken, waarin de gisting tegen de Synodale Hierarchie of reeds geheel is uitgegast, of niet meer bij menschenleven komen kan.

Dit dubbele doel is nu reeds te bereiken, en daarbij blijven men voorshands, maar om voorts onverwijld de agitatie door te zetten, en jaar aan jaar aan de Synodale Hierarchie nieuwe afbreuk te doen.

De buit, die nu op dit oogenblik te oogsten viel, ware veel te klein, om daarmee reeds huiswaarts te keeren. Veel verder reikt ons begeren. En de voeding met al onze kerken worde niet losgelaten, eer het "buiten hope" officieel blijkt.

Geen beperkte, maar een zeer ruime en milde opvatting van onze taak zitte dus bij dit Congres voor.

Het ga niet op het bouwen van een modern getimmerte, zooals onze moderne huizen licht en dicht staan opgetrokken; maar het zij een bouwen waartoe we jaren gebruiken.

Geen wonderboom van Ninive, maar een groeien als de ceder en de palmboom en de eik. Gestadig en langzaam, maar al doorgaande. Zoo alleen wordt het een hout van vaste natuur.

Maar juist daarom is een talrijke opkomst uit alle oorden des lands dan ook zeer noodig.

Men moet uit alle streken saam zijn, om saam afdoende te kunnen handelen.

In den Haag negentien Synodale heeren die zich vermeten voor heel de kerk te handelen; maar in Amsterdam een schare van honderden broederen, die werkelijk, zoo als ze daar opkomen, heel het land zijn.

Geen drijven dus, om een ieder nu reeds terstond het pistool op de borst te zetten, en te zeggen: nu of nooit. Maar ook geen eindeloos talmen der besluiteloosheid, en, aan het "van uistel komt alstel" indachtig, een kloek doortasten in de mogendheid des Heeren onzes Godes.

Alleen dringe bij alles de liefde. Er zij geen wraakroep. Er heersche geen uitstoot. Geen vervreemding hebbe den bontoon. Maar er zij een zoekend erbarmen ook met onze nog aarzelande broederen, en een roepen of ze komen en besluiten mochten.

Alleen waar deze liefde woont, woont de Heere in het midden.

En als dan het stille volk van overal zich opmaakt, om nu eindelijk de wondere liefde van den Heere voor zijn Sion te zien werken, dan zal de mensch er niets, het drijven van den Geest des Heeren Heeren alles zijn.

En de vrucht zal wezen, tot Immanuels lof.

Door den Kerkeraad der Ned. Geref. Gemeente te Amsterdam is onderstaande Oproepingsbrief verzonden, waarbij de leden der Gereformeerde kerken in Nederland worden verzocht op 11 Jan. e. k. naar de hoofdstad te willen komen, om te overleggen wat ons in dezen nood der kerk te doen staat.

Zeker is het jaargetijde hoogst ongunstig voor zulk een saamkomst. Maar toch uistel was onmogelijk. En bovendien, als het om de kerke Godes gaat, wie zal zich dan door de koude en de korte dagen laten afschrikken?

Er moet thans gehandeld worden.

Het stuk luidt aldus:

Aan Opleiders en Leden van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken.

Geliefde Broeders en Zusters in onzen Heere Jezus Christus!

De Kerkeraad der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Amsterdam (thans doleerende) heeft het zijne roeping geacht, een Kerkelijk Congres tegen den 11den Januari e. k. naar Amsterdam saam te roepen.

Wat hem hiertoe noopt, bleef u geen geheim.

Ook de Kerk van Amsterdam deelde het lot van elke Kerke Christi, dat ze bestemd is om op aarde aan menigerlei gevaar van versterking en aan menigerlei gevaar van verdrukking bloot te staan.

Reeds bij haar opkomen in de veertiende eeuw zag ook onze Kerk zich in droeve banden van Kerkelijke Hierarchie bekneld, die de vrije ontwikkeling van haar leven belemmerden, en nauwelijks had ze in 1578 "dit misbruik met al den aanleide van dien uit Godes Kerke afgeschaft," of reeds in de eerste jaren der daarop volgende eeuw zag zij zich opnieuw bedreigd door de Arminiaansche doling en de strikken van het Remonstrantsche Kerkregiment. Toch gelakte het haar om die gevaren te boven te komen, en nam ze sinds dien tijd en tot het einde der vorige eeuw veelzins in bloei toe.

Doch, helaas, toen verdorde haar geestelijk leven; de kracht en de volheid des Heiligen Geestes werd steeds minder in haar geest; zoo verzwakte haar weerstandvermogen; haar kerkelijke veerkracht verslapte; de prikkel van geestelijke zuiverheid werd afgestompt; en in dien ontreddenden toestand was ze een maal al te lichte prooi voor de tweede Hierarchie, die, nu in Synodalen vorm, in 1816 opkwam, en ook haar, in weerwil van haar protest, de koorde om den hals sloeg.

En ook nu, evenals de vorige maal, groeide deze Hierarchische gijpplant slechts langzaam op, zoodat het lange dagen zelfs scheen, als bood ze ons een weg van vaster regel en meerdere orde.

Maar toen deze boose plant van lieverlee tot machtiger ontwikkeling geraakte, toen drong haar gif, helaas, allengs in heel ons kerkelijk leven door, en er is thans niet ééne inrichting, niet ééne enkele vertakking van het kerkelijk leven te stede, er is niet één huis of hart, dat tot onze Kerk hoort, of het heeft, ongemerkt, door de noodlottige en heillooze werking van deze Synodale Hierarchie onberekenbare schade geleden.

Dit duurde tot de Heere onze God allengs veler oogenblik voor dit zoo bedenkelijke kwaad opende, en hierdoor een weerstand in het leven riep, die eerst geestelijk in den gebede, en toen bij de machthebbenden door protest en klacht betoond, eindelijk al meer het besef deed opwaken, hoe het gehoorzamen aan deze Hierarchie uitliep op den wilens en wettens verloochenen van onzen Koning en onzen Heer.

Zoodra de Kerkeraad dit begon is te zien, sloeg hij tastend, en dies vaak mistastend, elk pad en elk weg in, om, op wat wijs dan ook, aan dezen zondigen en onhoudbaren toestand een einde te maken, en den ban, die op onze Kerk lag, weg te nemen, door zich weer te onderwerpen aan den regel van Godes heilig Woord.

Maar juist hierdoor is dan ook, gelijk te voorzien was, een Conflict ontstaan.

Jongelieden, van wie een ieder hier in Amsterdam wist dat ze Modern waren, wilden men ons dwingen tot het H. Avondmaal des Heeren toe te laten; en toen we op wat gebrekkige en zwakke wijze dan ook, verklaarden dat niet te mogen doen; en wij om onze Kerk voor verwoesting te bewaren, oordeelden dat de Kerkvoogdij, zoo de Kerkeraad ter oorzake van zijn opkomen voor Godes Woord, bemoeilijkt werd, deswege dien Kerkeraad niet mocht verlaten noch verloochenen; is de gebetenheid der Synodale Hierarchie met zulk een weergaaloze feilheid tegen ons losgebarsten, dat ze, gelijk nu van achteren blijkt, met met af onze ambtelijke ter dood veroordeeling voorhad.

Dien storm ziende aankomen, heeft de Kerkeraad van Amsterdam toen voet voor voet het Bestuurs- en Beheersteren aan de Synodale Hierarchie betwist, en zich tot geen doordrukken van den knoop gerechtigd geacht, zoolang niet op elk punt en ten einde toe gebieken was, hoe de Synodale Hierarchie in geheel hare Organisatie, welbewust en principieel, tot de uitdringing en afsnijding van de Gereformeerde belijders uit de Gereformeerde Kerken had besloten.

Thans echter mocht de Kerkeraad niet langer aarzelen. Het kwaad lag nu in zijn wortel blootgewoeld. De Synodale Hierarchie was thans in haar zondig streven tegen de eer van Jezus' Koningschap voor ieders oog openbaar geworden. En daarom heeft de Kerkeraad toen terstond de hand gelegd aan de reformatie der Kerk en het juk der Synodale Hierarchie afgeworpen.

Hiermee echter is niet genoeg gedaan.

Met de Synodale Hierarchie had toch niet enkel de Kerk te Amsterdam, maar hebben alle Kerken des lands saam te rekenen. Door een gemeenschappelijke zonde hebben we saam den toorn des Heeren ingeroepen. Door een geesteloosheid die aller was, hebben we saam nu zeventig jaar den prikkel nooit sterk genoeg gevoeld, waarmee deze Synodale Hierarchie het Koningschap van Jezus te na kwam. De aanvallen die de Kerk van Amsterdam dit jaar doerond, was niet op haar alleen, maar op heel de Gereformeerde Gemeindheid gemunt. In het vonnis tegen haar geveld, zijn alle onze Kerken getroffen. En ook, nu onze Kerk in de hoofdstad het hoofd weer opbeurt, mag ze niet als Kerk op zich zelve staan, maar moet ze de van God gewilde en verordende levenswijze en belijdenisgemeenschap met al wat van het Lichaam des Heeren in dezen lande openbaar werd, onverwijld werken doen.

Het is niet genoeg dat de Kerk van Amsterdam, op het goede voetspoor van de Kerken van Voorthuizen e. a. zelve het Synodale juk afwierp. Al onze Kerken moeten tot deze zelfde daad komen. Wie kan, reeds nu. Wie nog niet kan, dat zij er voor rijpe. Maar in gehoorzaamheid aan 's Heeren Woord en in den drang der liefde mochten wij niet rusten, eer de poging algemeen ware gemaakt, om al onze Kerken, waarmee we saam één geheel vormen, tot gelijke verlossing uit te brengen, en inmidels orde en goede regelmaat te bewaren in den chaos die ontstaan kon.

De Kerkeraad van Amsterdam bedocht daarom overleg met de broederen uit heel het land, om te onderzoeken, op wat wijze de eere van Koning Jezus weer alomst hersteld kan worden, en door wat middelen het waarachtige Kerkerband weer naar eisch van Godes Woord in ons midden zal kunnen bloeien.

Voor een synodaal Convent was het nog de ure niet. Zoo wij hopen, zal ons zulk een kerkelijk Convent door deze samenkomsten worden voorbereid. Maar thans zou dit de beweging binnen te enge perken hebben besloten. En juist dit mag niet.

De beweging moet algemeen worden en niet aller toestand rekenen.

Ren tweede scheiding ware thans zeer gemakkelijk geweest; maar juist dat wilden we niet.

We laten onze Kerken niet los, maar willen wortelen tot in ons bloed, om niet te rusten, eer al onze Kerken uit de Hierarchische strikken verlost zijn.

Het "Eere zij God!" hebben de hemelsche heirscharen ons nog pas op het Kermfeest toegezongen, en tot die Eere voor onzen God moet het ook in onze Kerken weer komen.

Het moet en mag niet zijn, een opkomen voor de Amsterdamsche broederen. Het kan en behoort niet te zijn een opkomen voor eigen rust en vrijmaking in uwe steden en dorpen. Neen, de grondtoon van het lied Hammaioth, waaronder we optrekken, moet wezen, dat de Gereformeerde Kerken van Nederland aan Jezus als haar Heer en Koning moeten teruggeven!

En om dien toon over heel ons land van de Lauwerzee tot aan de Scheide te doen weerklinken, daartoe en daartoe alleen roepen we u op.

Ons program, dat in de bladen publiek is

gemaakt, derheden inboezem wijzen.

Maar dan ook een held Komt.

nen brot liden vor dig gema Heiligt smeecking aangezicht